

Transpordiamet

Valge 4

11413 Tallinn

info@transpordiamet.ee

09.09.2024

PÕHJENDATUD HUVI ANALÜÜS LIIKLUSREGISTRI ANDMETELE LIGIPÄÄSUKS

Põhjendatud õiguslik huvi

OÜ EUROPARK ESTONIA (registrikood 10811490, edaspidi EuroPark) on eramaal parkimisteenust pakkuv ettevõtte. õigusteenuseid osutav äriühing. EuroPark on rahvusvahelisse kontserni kuuluv parkimisteenuseid osutav ettevõtte, mis tegutseb Eestis alates 2002. aastast. EuroPark opereerib enam kui 500 parkimisalal ning EuroPark omab ISO 9001:2015 kvaliteedijuhtimise sertifikaati ning meile on omastatud Krediidiinfo kõrgeim reiting AAA. Lisaks parkimise korraldamisele teostab EuroPark tema poolt hallatavatel parkimisaladel ka parkimise järelevalvet, mis mh seisneb sõidukite parkimisõiguse kontrollimises.

Parkimisteenust pakutakse peamiselt nii, et avalikud parkimisalad on tähistatud vastavate liiklus- ja teavitusemärkidega, mistõttu parkimisteenuse kasutaja mõistab, et ta siseneb sõidukiga parklasse, kus kehtivad teenuse osutaja poolt kehtestatud tingimused. Teenuse kasutaja isikut (sõiduki juht) teenuse osutamise käigus välja selgitada ei õnnestu. Parkimisteenuse osutaja avaldab parkimiskoha üürilepingu (parkimislepingu) tüüptingimustega oma tahet lepingu sõlmimiseks, kui sõiduk vastavasse parklasse pargitakse. Parkimisleping sõlmitakse niisiis vastava teoga – sõiduki parkimisega. Juhul, kui parkimistingimused teenuse kasutajale ei sobi, on tal võimalik sõidukit mitte parkida, vastavast parklast lahkuda ja seega parkimislepingut mitte sõlmida. Kui ta siiski otsustab sõiduki parkida, loetakse selle teoga parkimisleping sõlmituks ja seega tuleb parkimistingimusi (lepingut) täita, sh tasuda parkimise eest vastavalt lepingule. Tingimuste rikkumise puhuks on lepingus sätestatud leppetrahv. Asjaolu, et parkimise eest tuleb tasuda, ja seda nii avalik-õiguslikel tasulistel parkimisaladel kui ka eraparklates, on üldteada. Parkimisteenuse osutaja ja parkija vahel sõlmitakse niisiis tavaline leping, mis on vormivaba (seadus ei näe ette, et antud asjaoludel tuleks leping sõlmida mingis kindlas vormis). Seda, et parkimisteenuse osutamisel toimub parkimislepingu sõlmimine ilma lepingupoolte vahetu kontaktita, sh sõidukijuhi isikut tuvastamata, ei saa pidada kuidagi ebamõistlikuks, vaid vastupidi – tegemist on antud tegevusvaldkonnas väljakujunenud tavaga, mis tsiviilseadustiku üldosa seaduse § 2 lg 1 kohaselt on tsiviilõiguse üheks allikaks.

Vastavalt kohtupraktikale (RKTKo nr 3-2-1-3-16, 3-2-1-68-16, 3-2-1-77-16 ja 2-15-3430) vastutab parkimislepingu rikkumise eest sõiduki omanik või vastutav kasutaja. Vaidlust ei saa olla ka selles, et lepingu rikkumise korral on võlausaldajal õigus kasutada lepingust ja seadusest tulenevaid õiguskaitsevahendeid, mh näiteks nõuda võlgnikult leppetrahvi tasumist.

Parkimistasu mittemaksnud või muul viisil parkimis tingimusi rikkunud (näiteks valesti parkinud) isik saab parkimistrahvi – seda nii avalik õiguslikel tasulistel parkimisaladel (viivistasu) kui ka eraparklates (leppetrahv). On oluline märkida, et avalik-õiguslikel tasulistel parkimisaladel reguleerib parkimiskorraldust, sh parkimistrahvide (viivistasu) sissenõudmist liiklusseadus, mistõttu võiks olukorras, kus eraparkla oma nõudeid mõistlikul viisil maksma panna ei saa, rääkida avaliku sektori ebaproportsionaalsest konkurentsieelisest teenuse osutamisel ja seeläbi ka ebavõrdsest kohtlemisest.

Eeltoodust tulenevalt on EuroParkil kui võlausaldajal vajadus parkimisteenust osutavate ettevõtete nõuete sissenõudmiseks selgitada välja parkimisteenust kasutanud, kuid selle eest tasumata jätnud sõidukiomanikud või valdajad (vastutavad kasutajad). Selleks ei ole muud võimalust, kui teha liiklusregistrisse päring sõiduki omaniku või vastutava kasutaja andmete kohta, mistõttu on vajalik nõuete (tasumata leppetrahvid) sissenõudmiseks saada liiklusregistrist sõiduki omaniku või vastutava kasutaja andmed.

Parkimisteenuse osutaja ei tuvasta ega kogu andmeid selle kohta, kes konkreetsel juhul, kui parkimisteenust kasutatakse, sõidukit juhtis. Selline ärimudel on kooskõlas ka isikuandmete töötlemise ühe olulisema põhimõtte – minimaalsuse põhimõttega, arvestades samas ka seda, et igal teenuse kasutajal on võimalik oma isikuandmete töötlemist soovi korral lõpuni vältida, täites korrektset parkimistingimusi. Kui parkimisteenuse kasutaja valib siiski kas siis hooletusest või isegi tahtlikult teise tee ja parkimistingimusi siiski rikutakse, ei ole parkimisteenuse osutajal aga õiguskaitsevahendite rakendamiseks enam muud võimalust, kui töödelda isikuandmeid – nõude esitamiseks on nende olemasolu vältimatult vajalik. Õigus parkimistingimuste rikkumisel liiklusregistrist andmeid saada on märgitud ka leppetrahvinõudel, mistõttu ei saa parkimisteenuse kasutaja väita, et ta rikkumise aset leidmisel andmete töötlemise võimalusest ei teadnud. Ei ole vähetähtis, et kui teenuse kasutajad rikuvad parkimistingimusi tahtlikult ja süstemaatiliselt, eelkõige jätavad parkimise eest tasumata, sest teenusepakkuja ei suuda neid tuvastada, peab teenuse osutajal olema õigus rakendada seadusest tulenevaid õiguskaitsevahendeid. Vastasel korral oleks tegemist teenuse osutaja äritegevuse ebaproportsionaalse kahjustamisega, kohtusse pöördumise põhiõiguse piiramisega (põhiseaduse §d 15) ja suure tõenäosusega isegi ettevõtlusvabaduse (põhiseaduse § 31, 29) ebaproportsionaalse riive või isegi rikkumisega.

Seega on kõnealustel ettevõtetel seadusest tulenev õigus nõuda, et teenuse kasutajad täidaksid kokkulepitud teenuse tingimusi (parkimistingimusi), sh tasuksid parkimise eest nõuetekohaselt ning kehtivate normidega on kooskõlas ka tegevus sissenõutavaks muutunud nõuete (nt kokkulepitud parkimisreeglite rikkumisel koostatud leppetrahvide) menetlemisel, sh seadusest/lepingust tulenevate õiguskaitsevahendite rakendamine (nõuete maksmapanek). Seetõttu on ka õigus saada liiklusregistrist nende sõiduki omanike või vastutavate kasutajate andmeid, kes on rikkunud parkimistingimusi parklates.

Andmete töötlemisel peab olema seaduslik eesmärk, tagamaks eelkõige andmete läbimõeldud ja põhjendatud kasutamine. Käesoleval juhul on seaduslikuks eesmärgiks parkimislepingu rikkujate tuvastamine selleks, et kasutada nende suhtes parkimislepingust ja/või seadusest tulenevaid õiguskaitsevahendeid. Täpsemalt – andmete töötlemise eesmärgiks antud asjaoludel on parkimistingimuste rikkujatelt parkimistasude ja/või leppetrahvide sissenõudmine. Liiklusseaduse (LS) § 184 lg 4 kohaselt võib põhjendatud õigustatud huvi korral

sama sätte lõikes 3 nimetatud piiratud juurdepääsuga teavet väljastada kolmandatele isikutele. Põhjendatud õigustatud huvi olemasolu tuvastab ja andmete väljastamise otsustab Transpordiamet.

Kohtupraktikas on leitud, et õigustatud huvi olemasolu LS § 184 lg 4 tähenduses tuleb hinnata vastavalt sellele, kas taotleja näitab ära seadusliku huvi olemasolu, mis on piisavalt määratletav ja taotluse esitamise ajal olemasolev (TlnRnKo 3-17-321, p 13.). Muuhulgas on kohtupraktikas leitud, et parkimisteenuse osutamise lepingulistest võlasuhetest tuleneb selge ja määratletav huvi lepingurikkumisega kaasnevate õiguskaitsevahendite kasutamiseks ja hüvitise (leppetrahvi) saamiseks. Seega peab võrdse kohtlemise põhimõttest tulenevalt selge ja määratletav huvi olema ka taotlejal – tal on olemas teenuseosutaja poolt jäädvustatud fotod lepingurikkumiste kohta, millega saab nõuete õigustatust tõendada, sh kohtus, samuti on tegemist seaduse järgi lubatavate nõuete esitamisega ning nõude alus ja sisu on piisavalt määratletavad, st ka taotlejal on käesoleval juhul õigustatud huvi võlgniku andmete teadasaamiseks.

LS § 184 lg 4 kohaselt tuleb täiendavalt hinnata, kas taotleja huvi on põhjendatud, st kas andmete saamine on taotleja eesmärgi saavutamiseks vajalik ja kohane. Põhjendatuse väljaselgitamiseks tuleb kaaluda selle isiku huvisid, kelle kohta andmeid soovitakse, ja seda, kas taotleja huvid on nendest kaalukamad. Käesoleval juhul tuleb arvestada, et sõidukite omanikud ja vastutavad kasutajad, kelle kohta andmeid soovitakse, ei ole kõrvalised või asjassepuutumatud isikud, kellel puudub taotlejaga seos või kelle tegevus ei ole tinginud andmete väljastamise nõude esitamist. Vastupidi, nad on (paljud neist korduvalt) rikkunud parkimislepingu tingimusi ja liiklusregistri sõidukite andmebaasist andmete avaldamine toimub lepingulise vastutuse võimaldamise eesmärgil. Vähem oluline pole, et isikutel, kelle kohta andmeid saada soovitakse, oli võimalik ennetada ja välistada andmete saamise taotluse esitamist sellega, et täita nõuetekohaselt parkimistingimusi – tasuda parkimistasu või vajaduse korral leppetrahv. Samuti kohtupraktikas on leitud, et õigustatud huvi liiklusregistri sõidukite andmebaasist andmete saamiseks ei saa pidada põhjendamatuks, kui on ilmne, et isikul puuduvad muud võimalused soovitud andmete saamiseks, ja et LS § 184 lg 4 tõlgendamine viisil, mis ei võimalda ka põhjendatud õigustatud huvi äranäitamise korral saada juurdepääsu liiklusregistri andmetele, on põhjendamatult piirav avaliku teabe seaduse § 4 lg 42 mõttes (TlnRnKo 3-17-321, p 15). Eeltoodust tulenevalt on taotleja õigustatud huvi liiklusregistri andmete saamiseks LS § 184 lg 4 mõttes põhjendatud.

Isikuandmete töötlemise seaduslikkus

Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 2016/679 (GDPR) artikkel 6 kohaselt on isikuandmete töötlemine seaduslik ainult juhul, kui on täidetud vähemalt üks järgmistest tingimustest, ning sellisel määral, nagu see tingimus on täidetud:

- a) andmesubjekt on andnud nõusoleku töödelda oma isikuandmeid ühel või mitmel konkreetsel eesmärgil;
- b) isikuandmete töötlemine on vajalik andmesubjekti osalusel sõlmitud lepingu täitmiseks või lepingu sõlmimisele eelnevate meetmete võtmiseks vastavalt andmesubjekti taotlusele;
- c) isikuandmete töötlemine on vajalik vastutava töötleja juriidilise kohustuse täitmiseks;
- d) isikuandmete töötlemine on vajalik andmesubjekti või mõne muu füüsilise isiku eluliste huvide kaitsmiseks;
- e) isikuandmete töötlemine on vajalik avalikes huvides oleva ülesande täitmiseks või vastutava töötleja avaliku võimu teostamiseks;
- f) isikuandmete töötlemine on vajalik vastutava töötleja või kolmanda isiku õigustatud huvi korral, välja arvatud juhul, kui sellise huvi kaaluvad üles andmesubjekti huvid või põhiõigused ja -vabadused, mille nimel tuleb kaitsta isikuandmeid, eriti juhul kui andmesubjekt on laps.

Nagu eelpool on põhjendatud huvina välja toodud, on parkimislepingute rikkumise korral vajalik just lepingust tulenevate kohustuste täitmiseks vajalikud isikuandmed. Seega isikuandmete töötlemine seaduslik kuna on vajalik andmesubjekti osalusel sõlmitud lepingu täitmiseks.

Lisaks tuleb hinnata, kas isikuandmete töötlemine on proportsionaalne ja vajalik ning mõõdukas. Ligipääs liiklusregistri andmetele eesmärgi (lepingust tulenevate kohustuste täitmine) saavutamiseks ei ole ka eaproporsionaalne, st tegemist on sobiva, vajaliku ja mõõduka abinõuga. Abinõu sobivuse kaalumisel tuleb hinnata, kas abinõu võib aidata taotleja õiguspärast eesmärki saavutada. Liiklusregistrist sõiduki omaniku ja vastutava kasutaja andmete väljastamine võimaldab EuroParkil kui võlausaldajal pöörduda võlgniku poole õiguskaitsevahendite rakendamiseks. Ilma võlgniku (sõiduki omaniku või vastutava kasutaja) andmeteta ei oleks nõude esitamine (õiguskaitsevahendite rakendamine) objektiivselt võimalik. Selliselt oleks võlausaldaja olukorras, kus tal ei oleks võimalik oma õigusi parkimislepingu rikkumise korral kaitsta ega realiseerida ei kohtuväliselt ega ka kohtus. Niisiis on liiklusregistri andmete väljastamine taotleja eesmärgi saavutamiseks sobiv abinõu.

Abinõu vajalikkuse kaalumisel hinnatakse, kas eesmärki ei ole võimalik saavutada mõne teise, kuid isikut vähem koormava abinõuga, mis on vähemalt sama efektiivne kui esimene. EuroParki hinnangul ei ole käesoleval juhul eesmärki (nõuete maksmapanek) võimalik saavutada parkimislepingu rikkujat vähem koormava abinõuga. Võlgniku andmeid ei ole taotlejal võimalik saada ühestki muust andmekogust ega ka näiteks mingis muus menetluses. Niisiis puuduvad käesoleval juhul muud vähemalt sama efektiivseid, kuid samas andmesubjekti vähem koormavad abinõud parkimislepingute rikkujate andmete teadasaamiseks.

Abinõu mõõdukuse hindamisel tuleb kaaluda ühelt poolt võlgniku õigustesse ning vabadustesse sekkumise ulatust ja intensiivsust ning teiselt poolt taotleja eesmärgi kaalukust. Juriidilisest isikust sõiduki omaniku või vastutava kasutaja puhul ei saa eelduslikult esineda sellist huvi (nt ärisaladus, ettevõtlusvabadus vms), mis kaaluks üles taotleja huvi andmete saamiseks ja sõiduki omaniku või vastutava kasutaja tuvastamiseks. Ka füüsilise isiku puhul ei saa liiklusregistri andmete edastamine olla igal juhul eraelu ebamõistlikult riivav, sealjuures ei ole liiklusregistri andmed füüsilise isiku nime, sünniaja või isikukoodi ja elukoha kohta eriliigilised isikuandmed (RKTKo 3-2-1-86-16, 3-2-1-80-16, 3-2-1-68-16 ja 3-2-1-3-16.6). Täiendavalt märgime, et kui mõni sõiduki omanik/vastutav kasutaja isegi leiaks, et esineks mõni eelviidatud huvi (ärisaladus, ettevõtlusvabadus vmt) siis on võimalik nõue tasuda lähtudes VÕS § 78 lg 1, mis sätestab, et kohustuse võib täita ka kolmas isik. Selle tulemusel on võimalik konkreetsel sõiduki omanikul/vastutaval kasutajal esitada nõue konkreetse sõidukijuhi vastu iseseisvalt. Võlgniku õiguste/vabaduste väljendus võiks käesoleval juhul olla privaatsusõigus (st õigus andmete salajasusele), mida võlausaldaja võiks riivata/rikkuda. Kui aga võtta arvesse, et võlausaldaja töötleb andmeid ainult lepingu täitmiseks, mis on õiguspärane eesmärk, samuti, et teenuse kasutajal on sisuliselt võimalik vältida enda andmete töötlemist, täites korrektselt teenuse tingimusi (tasudes nõuetekohaselt parkimise eest), ei saa võlgniku õigused/vabadused käesoleval juhul kuidagi olla kaalukamad kui võlausaldaja õigused, vaid vastupidi – võlausaldaja seaduslik ja õiguspärane eesmärk oma nõuete maksmapanekul kaalub ilmselgelt üles võlgniku võimalikud õigused/vabadused. Niisiis võib sõiduki omaniku või vastutava kasutaja andmete väljastamist liiklusregistrist pidada ka mõõdukaks abinõuks, millega ei kahjustata ülemäära andmesubjekti õigusi või vabadusi. Eeltoodut arvesse võttes on üheselt selge, et liiklusregistri andmetele ligipääs antud asjaoludel on taotleja eesmärgi saavutamiseks proportsionaalne abinõu.

Seega saadud andmeid kasutatakse üksnes kirjeldatud eesmärgil, määratletud ja õiguspäraste eesmärkide saavutamiseks ning nende töötlemine toimub kooskõlas õigusaktidega, sh Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) nr 2016/679 (GDPR).

Lugupidamisega
Karol Kovanen

OÜ EUROPARK ESTONIA